

MUNI
ARTS

Kulturní dějiny piva

CORE052

Cíle kurzu

- představit pivo jako kulturní fenomén
- prohloubit znalosti o tomto nápoji
- zamyslet se nad rozumnou konzumací alkoholu
- objevovat rozmanitý svět piva
- získání přehledu o proměnách pivní kultury
- poznat práci vybraných humanitních oborů a metody jejich výzkumu
- naučit se přemýšlet nad hodnotami současné doby vycházejícími z minulosti

Ukončení kurzu

- aktivní účast na přednáškách, diskuze
- online test v prostředí IS – základní teze probírané v hodinách
- primární cílem kurzu není ověřování kvanta znalostí, ale transfer nových poznatků a podnětů k zamyšlení

Plán semestru

- **21. února** - Úvodní hodina. Seznámení s tématem, podobou kurzu, základní literaturou a způsobem ukončení.
- **28. února** - Pivo a jeho místo ve společnosti. Diskuzní hodina. Sládek **Aleš Dvořák**, majitel pivnic **Lukáš Provazník**, filozof **Radim Brázda**, historik **Libor Zajíc** a mikrobiolog **Jaromír Fiala**.
- **7. března** - Tématika piva ve staročeských herbářích. **Prof. PhDr. Michaela Soleiman pour Hashemi, CSc.**, Ústav české literatury, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity.
- **14. března** - Jenom holbičku pro mou opičku. Pivo a hospoda v kramářských písních. **Mgr. Marie Hanzelková, Ph.D.**, Ústav české literatury, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity.
- **21. března** - Pivo v české filmu: formální analýza. **Doc. PhDr. Kateřina Svatoňová, Ph.D.**, Katedra filmových studií, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy a **doc. Mgr. Libuše Heczková, Ph.D.**, Ústav české literatury a komparatistiky, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.

Plán semestru

- **28. března** - Hostinská zařízení očima etnologa. **PhDr. Karel Altman, CSc.**, Etnologický ústav Akademie věd.
- **4. dubna** - Pití piva za hranicemi Evropy? Společná konzumace potravin a nápojů v kulturních a náboženských kontextech Asie.
Mgr. Jana Valtrová, Ph.D., Ústav religionistiky, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity.
- **11. dubna** - Výzkumné aktivity na Výzkumném ústavu pivovarském a sladařském. **RNDr. Dagmar Matoulková, PhD.**, Výzkumný ústav pivovarský a sladařský.
- **18. dubna** - Pivo v kontextu nacionalismu a politického extremismu: vybrané aspekty. **Prof. JUDr. PhDr. Miroslav Mareš, Ph.D.**, Katedra politologie, Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity.
- **25. dubna** - Pivo jako objekt přeshraniční spolupráce na příkladu Česka a Německa. **Doc. Mgr. Lukáš Novotný, M.A., Dr. phil.**, Katedra politologie, Filozofická fakulta Univerzity J. A. Purkyně.

Plán semestru

- **2. května** - Pivo a hospody v českém prostředí optikou sociologického výzkumu. **PhDr. Jiří Vinopal, Ph.D.**, Katedra sociologie, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.
- **9. května** - Pivo ve stravovacím systému českých zemí 1945-1970. **Doc. PhDr. Martin Franc, Ph.D.**, Masarykův ústav a archiv AV ČR.
- **16. května** - Pivní kultura a rozmanitost v současném světě. Přednáška historika. **Mgr. Libor Zajíc**, Historický ústav, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity. Ukončení kurzu.

Základní literatura dostupná v knihovně HÚ

- Zíbrt, Čeněk: *Z historie piva*, Praha 2013.
- Zíbrt, Čeněk: *Pivo v písních lidových a znárodnělých*, Praha 2013.
- Veselý Martin (ed.): *Orosené dějiny*, Ústín nad Labem 2019.
- Holub Petr: *Žít pivo: stručná historie brněnského pivovarnictví*, Brno 2015.
- Cabras, Ignazio (ed.): *The history of the beer and brewing industry*, London 2017.
- Meußdoerffer, Franz: *Das Bier: eine Geschichte von Hopfen und Malz*, München 2016.
- Gleck, John A. (ed.): *Beer and brewing in medieval culture and contemporary medievalism*, Cham 2022.
- Fassl, Peter (ed.): *Bier- und Wirtshauskultur in Schwaben und Franken*, München 2022.

Základní literatura dostupná v knihovně HÚ

- Eymold, Ursula (ed.): *Bier macht München: 500 Jahre Münchner Reinheitsgebot in Bayern*, München 2015.
- Harlander, Lilian (ed.): *Bier ist der Wein dieses Landes: jüdische Braugeschichten*, München 2016.
- Cabras, Ignazio (ed.): *The history of the beer and brewing industry*, London 2017.
- Ruppen, Sara (ed.): *Brauer und Apotheker - eine seltsame Personalunion: ein Beitrag zur pharmazeutischen Geschichte des Bieres*, Stuttgart 2020.
- Nurin, Tara: *A woman's place is in the brewhouse: a forgotten history of alewives, brewsters, witches, and CEOs*, Chicago 2021.

Knihovna Historického ústavu

- Filozofická fakulta,
Arne Nováka 1
- budova B2, 5. patro
- signatura 6.9c

Jak se můžeme dívat na pivo?

- pohled **konzumenta** – chuť, rozmanitost, cena
- pohled **výrobce** – technologická stránka věci, suroviny, rentabilitnost výroby
- pohled **exaktního vědce** – statistika, vlastnosti surovin
- pohled **humanitního vědce** – kulturní stránka výroby a konzumace piva

Pohled humanitních vědců

- **historie** – hospodářské aspekty, součást kulturní identity, důvody k výrobě piva, důsledky jeho výroby a konzumace
- **literatura** – pivo jako součást příběhů, jako dotvářející element v pozadí
- **hudební věda** – pivo v textech písní
- **etnologie** – pivo jako součást kulturního dědictví
- **religionistika** – rituální funkce piva, role církve při výrobě piva
- **filmová věda** – pivo jako součást vizualizace
- **politologie, sociologie, ...**

Krátce z dějin výzkumu

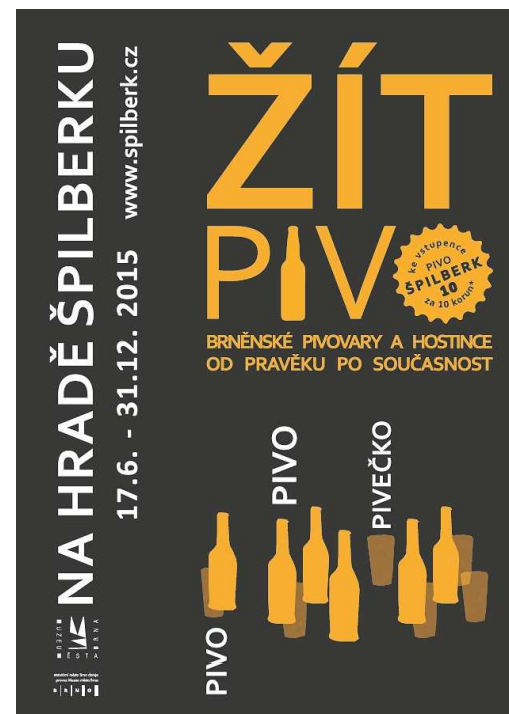
- výzkum léčivých účinků piva (**sv. Hildegarda z Bingenu** – 12. století)
- komplexní pohled na pivo (**Tadeáš Hájek z Hájku** – 16. století – *De cerevisia eiusque conficiendi ratione*, 1554)
- základy moderních prací o pivu (**František Ondřej Poupě** – přelom 18. a 19. století - *Die Kunst des Bierbrauens physisch - chemisch - ökonomisch beschrieben*, 3. díly, 1794 - 1821)
- etnologický pohled na pivo (**Čeněk Zíbrt** – 18. a 19. století – *Pivo v písních lidových a znárodnělých*, 1909)
- pivovarnictví především součástí hospodářských dějin

Současný stav bádání

- popularizační publikace (**Karel Kosař**, Jaroslav Novák Večerníček, Ladislav Jakl, Daniela Kolářová)
- 2006 – konference **Pivo lepších časů** – Ústí nad Labem (Martin Veselý a další) + sborník
- 2015 – výstava **Žít pivo** - Brno (Petr Holub a další)
- 2016 – konference **Orosené dějiny** – Ústí nad Labem
- 2019 – sborník z výše uvedené konference
- 2021 – projekt **Kulturní dějiny piva** – Masarykova univerzita
- 2022, 2023 – pokračování projektu

Co zajímá na pivu Vás?

